

Za darovite treba više od dobre volje - izazovi i prepreke u radu s darovitim učenicima

Andrea Wawrzynek, mag. pol.

Upravna škola Zagreb

Sanja Cetinjanin Thes, prof.

Upravna škola Zagreb

Stručni rad

Sažetak

Ograničena financijska sredstva često predstavljaju problem i javljaju se kao otežavajući faktor u razvoju dodatnih školskih aktivnosti za darovite učenike te nepovoljno utječu na motivaciju. Učenici osjećaju da im se ne pruža dovoljno prilika, a nastavnici gube entuzijazam jer su nakon prepoznavanja potencijala često bespomoćni u stvaranju dodatnih prilika i novih izazova za takve učenike.

Ovogodišnji projekt Upravne škole Zagreb pod nazivom „Spretni prsti“ primjer je dobre prakse rada s darovitim učenicima u području daktilografije, ali i primjer uspješnog pronalaženja načina za provođenje takvih aktivnosti. Projekt je sufinanciran sredstvima Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, a učenička postignuća na državnim i međunarodnim natjecanjima najbolji su pokazatelj uspješnosti projekta i isplativosti uložених sredstava.

Ključne riječi: daroviti učenici, sufinanciranje, projekti, daktilografija, natjecanja

Mnoštvo želja i potencijala, a nedovoljno prilika

Unatoč rastućem prepoznavanju važnosti rada s darovitim učenicima, nastavnici koji prepoznaju potencijale svojih učenika često se susreću s izazovima i raznim preprekama koje ih ograničavaju u razvoju i provedbi dodatnih aktivnosti kojima bi učenicima pružili svu potrebnu podršku i dodatne prilike za razvoj. Tada se nažalost gubi motivacija za rast i razvoj, a potencijali se ne razvijaju ili nedovoljno iskorištavaju. U mnogim slučajevima nastavnik ima volje i znanja, spreman je odvojiti vrijeme i dodatno raditi, učenik je motiviran i posjeduje urođenu nadarenost, ali u konačnici se ipak pojavi nepremostivi problem, a to su najčešće financije. Ovaj problem posebno dolazi do izražaja kod organizacije dodatnih aktivnosti poput radionica, mentorskih programa, sudjelovanja na natjecanjima ili razvoja posebnih projekata za darovite učenike.

Škole često nemaju mogućnost osigurati potrebnu opremu (softver ili dodatne edukativne materijale), pokriti troškove dodatnog usavršavanja nastavnika i mentoriranja učenika, omogućiti učenicima putovanja na regionalne, državne ili međunarodne događaje i natjecanja ili pak motivirati darovite učenike dodatnim nagradama ili priznanjima. Nastavnik tada čini što može – upisuje bilješke (i ocjene) s nadom da će upravo to biti dovoljna motivacija za dalje, za ponovni pokušaj da se ostvari puni potencijal svakog pojedinca. Iznimno je teško (i apsurdno) u školi (ili pak razredu) s više darovitih učenika objasniti činjenicu da jednostavno nema dovoljno novca za sve pa će stoga dodatnu priliku dobiti samo onaj „najbolji od najboljih“. Rješenje ovog problema mogu biti dodatni izvori financiranja, odnosno razni oblici suradnje i sponzorstva.

U brojnim školama entuzijazam i ideje za razvoj dodatnih aktivnosti za darovite učenike postoje — ali realizacija često zapinje na jednoj točki: sve veći teret projektne dokumentacije i prijava na natječeaje pada isključivo na nastavnike. Iako nisu projektni menadžeri, mnogi nastavnici samoinicijativno preuzimaju ulogu autora, koordinatora i administratora opsežnih projekata na nacionalnoj i međunarodnoj razini, a sve kako bi osigurali potrebna sredstva za učenike i provedbu dodatnih aktivnosti.

Gdje ima volje, ima i načina!

Učenici Upravne škole Zagreb pod vodstvom svojih nastavnika mentora dugi niz godina uspješno sudjeluju na raznim natjecanjima i ostvaruju zamjetne rezultate, bilo da se radi o sportskim susretima, jezičnim natjecanjima ili kvizovima znanja. Međutim, za sudjelovanje na ovim događajima je u mnogim slučajevima potrebna kotizacija, a troškovi se dodatno povećavaju u slučaju potrebe putovanja i pratnje učenika izvan mjesta stanovanja i školovanja.

Strukovni nastavnici naše škole primijetili su da učenici iskazuju poseban interes za sudjelovanje u daktilografskim natjecanjima na kojima im se pruža prilika odmjeravanja snaga i specifičnih strukovnih vještina s inozemnim vršnjacima i profesionalnim stručnjacima. Stoga se svake godine organizira školsko natjecanje u daktilografiji i odabire nekoliko najboljih učenika koji potom predstavljaju školu na državnoj i međunarodnoj razini. Unatoč kontinuirano izvrsnim rezultatima, svake godine javlja se dojam da je više učenika iskazalo potencijal i volju nego što ih je dobilo priliku za daljnje suočavanje s dodatnim profesionalnim izazovima.

Nastavnica Andrea Wawrzynek stoga je ove školske godine osmislila projekt za darovite učenike u daktilografiji i aplicirala za financiranje, a Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih prepoznalo vrijednost ulaganja i odobrilo potrebna sredstva za provedbu.

Projekt „Spretni prsti“ provodio se od listopada 2024. do lipnja 2025. godine, a u njemu je sudjelovalo čak sedam strukovnih nastavnika i 30 učenika od 1. do 4. razreda, usmjerenja Upravni referent i Poslovni tajnik. Cilj projekta bio je dodatno poticanje razvoja vještina brzog i točnog tipkanja kod darovitih učenika kroz strukturirani mentorski rad i ciljane treninge za pojedina strukovna natjecanja i discipline na državnoj i međunarodnoj razini. Učenici su za sudjelovanje u projektu odabrani na temelju početnih testiranja i školskog natjecanja u daktilografiji, no ovog puta priliku za daljnji razvoj i ostvarenje konačnog cilja dobilo je puno više učenika.

Važnost ovakvog pristupa i rada s darovitim učenicima prepoznalo je i Hrvatsko stenografsko društvo čiji članovi su odlučili poduprijeti vrijedne nastavnike i ambiciozne

nove generacije učenika i prenijeti im vlastita iskustva i brojne korisne savjete. Udruživanje snaga kroz međugeneracijsku i međusektorsku suradnju dovelo je do ostvarenja cilja i postizanja izvrsnih rezultata. No svaki uspjeh slijedi tek nakon puno uloženog truda i marljivog rada.

Slika 1 – Projektom Spretni prsti stvorene su dodatne prilike za darovite učenike

Dodatno educiranje i strukturirani rad

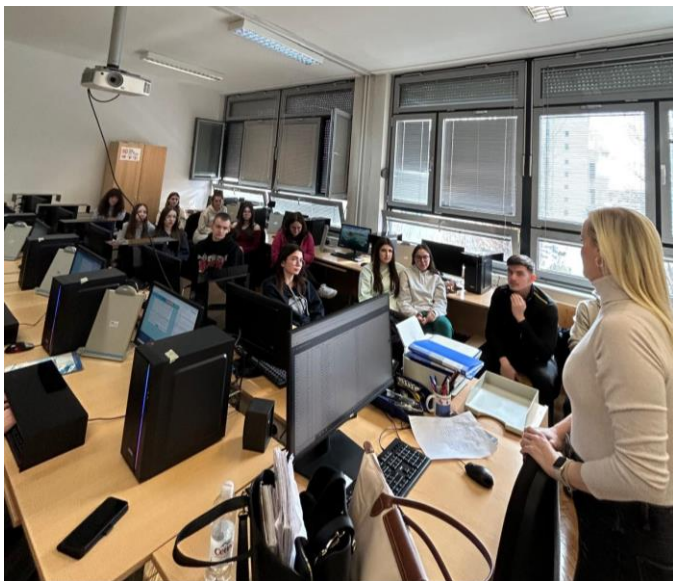
U sklopu projekta nastavnici Kompjutorske daktilografije su sudjelovali na radionici „Prepoznavanje i razvoj darovitosti u daktilografiji“. Radionicu je održala Ivana Meštrić, mag. oec., nastavnica Gospodarske škole Varaždin koja je ujedno i *Ritha practitioner in gifted education*. Radionica je bila usmjerena na primjenu modela darovitosti u daktilografiji, razvoj strategija za rad s darovitim učenicima, važnost primjene igrifikacije u nastavi i diferencijaciju u pristupu učenicima.

Nastavnici su potom za svakog učenika sudionika projekta izradili individualizirani plan rada s obzirom na njihovu početnu vještinu i sposobnosti. Redoviti treninzi su obuhvaćali uobičajene daktilografske vježbe prijepisa i diktata, ali i usvajanje posebnih tehnika za koncentraciju i svladavanja treme pred natjecanja. U tom dijelu najviše su pomogli vrhunski stručnjaci, članovi Hrvatskog stenografskog društva. Naime, tijekom projekta je za učenike organizirano više mentorskih susreta s profesionalnim daktilografima. Praktični savjeti iskusnih

svjetskih natjecatelja iz prve ruke bili su od neprocjenjive vrijednosti za dodatni razvoj učeničkih vještina i samopouzdanja.

Slika 2 – Mentorski susreti - Šimun Džalto, višestruki osvajač medalja na daktilografskim natjecanjima s darovitim učenicima Upravne škole Zagreb

Slika 3 – Mentorski susreti - Andreja Šipek, članica Upravnog odbora Hrvatskog stenografskog društva

Ostvarenje cilja kroz postignuća na natjecanjima

Nakon marljivog vježbanja i opsežnih priprema došlo je vrijeme za provjeru usvojenih znanja i odmjeravanje snaga. Prva prilika bilo je međunarodno natjecanje *Christmas typing challenge 5* u prosincu 2024. godine. U

kategoriji Juniora učenica 2.b razreda, Tea Ignjatović, osvojila je 16. mjesto i dala naslutiti da je „igra“ za nju tek počela. Redoviti treninzi su se nastavili, a sljedeći izazov za učenike bio je 46. Dan tipkovnice u ožujku 2025. godine.

Ovogodišnje državno prvenstvo u kompjutorskoj daktilografiji održano je u Zadru, a financijska potpora projektu od Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih omogućila je da na natjecanje otputuje čak 5 darovitih učenika u pratnji 2 nastavnika. U Zadru su tako sklopljena neka nova prijateljstva i stvorene trajne uspomene, a kući smo umjesto suvenira ponijeli zlatnu medalju! Učenica Tea Ignjatović osvojila je 1. mjesto u kategoriji Učenika s postignutih 407,2 neto znakova u minuti. Svi učenici su postigli izvrsne rezultate i zajedničkim snagama pozicionirali Upravnu školu Zagreb na visoko 2. mjesto na ekipnoj klasifikacijskoj listi škola. Učenici su istaknuli kako je sudjelovanje na ovom natjecanju za njih bilo posebno iskustvo jer je svatko od njih želio ostvariti što bolji individualni rezultat, ali poseban izazov bio je zajedničkim snagama pobijediti i kao školska ekipa.

Slika 4 - Tea Ignjatović, učenica 2.b razreda, s državnog natjecanja vratila se sa zlatnom medaljom

U završnoj fazi projekta učenici su sudjelovali i na međunarodnom natjecanju *Intersteno online 2025*. i to u dvije kategorije (Juniori i Učenici) i dvije discipline (prijepis teksta na hrvatskom jeziku i višjezično na stranim jezicima). Tijekom priprema učenici su odrađivali dodatne vježbe na stranim jezicima i na samom natjecanju samostalno odabrali jezike na kojima će pisati, a među njima su engleski, njemački, japanski itd. Među 982 natjecatelja iz cijelog svijeta, 29 učenika naše škole postiglo je izvrsne rezultate. Ponovo se posebno istaknula Tea Ignjatović koja je u kategoriji od 13 do 16 godina zauzela izvrsno 9. mjesto na svjetskom poretку s rezultatom od 414,3 neto znaka u minuti. U kategoriji od 17 do 20 godina učenica Ana Rosić postigla je 38. mjesto s 367,6 neto znakova u minuti.

Projekt „Spretni prsti“ pokazao je kako strukturirani rad s darovitim učenicima, uz podršku stručnih mentora i edukaciju nastavnika, može rezultirati značajnim uspjesima na međunarodnoj razini. Ovaj projekt ne samo da je unaprijedio vještine učenika u daktilografiji, već je i pridonio njihovom osobnom razvoju i samopouzdanju. Isto tako, nastavnici su dodatno razvili vlastite kompetencije prepoznavanja darovitih učenika i individualnog rada s njima. Kada se osiguraju potrebni uvjeti, užitak dodatnog rada vidljiv je kod obje strane, dodatni naponi savladavaju se s lakoćom, a izvrsni rezultati dolaze kao potvrda ispravnog smjera i razvoja.

Zaključak

Nedostatan ulaganje u rad s darovitim učenicima ne ograničava samo razvoj pojedinaca, već i dugoročno osiromašuje cijeli obrazovni sustav – jer daroviti učenici, ako im se ne pruže prilike, nerijetko ostaju neprepoznati i nedovoljno potaknuti. S druge strane, slabi i motiviranost nastavnika koji prepoznaju potencijal svojih učenika ali im ne mogu osigurati potrebne prilike i dodatne izazove. Sustavno rješavanje ovog problema nije luksuz, već nužnost – jer gubitak potencijala jednog darovitog učenika često znači gubitak za cijelo društvo.

Iznimno je važno jačati suradnju s lokalnom zajednicom, udrugama i privatnim sektorom, razvijati projekte koji se mogu prijaviti na natječeaje za dodatno financiranje, te u konačnici i promicati važnost ulaganja u darovite kao ulaganja u buduće stručnjake. No potpora za razvoj darovitih učenika često se svodi na entuzijazam nastavnika koji uz redovnu nastavu pišu projekte, traže donatore i organiziraju razne dodatne aktivnosti.

Medalje oko vrata, nova iskustva, nasmijani i zadovoljni učenici, ponosni roditelji, trajne uspomene - to je ono pogonsko gorivo koje nastavnike tjera da uvijek iznova pronađu način. Dobra volja jest karakteristika svakog dobrog nastavnika, no za darovite je ipak potrebno nešto više.

Slika 5 – Marljiva ekipa sa spretnim prstima na 46. Danu tipkovnice zajedničkim je snagama pozicionirala svoju školu na visoko 2. mjesto na ekipnoj klasifikacijskoj listi škola